

BOSHLANG'ICH SINFLARDA MATEMATIKA DARSLARINI INTERAKTIV USULLARDA TASHKIL ETISH

Zaripova Mushtariybonu

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

Boshlang'ich ta'lim 1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang'ich sinflarda matematika fanini interaktiv usullar orqali o'qitishning nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Interaktiv metodlarning asoslari, ularning o'quvchi faolligini oshirishdagi o'rni, dars samaradorligiga ta'siri hamda o'quvchilarning mantiqiy fikrlash va muammoni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishdagi roli tahlil qilinadi. Shuningdek, maqolada matematik darslarda samarali qo'llanishi mumkin bo'lgan turli interaktiv usullar va ularning afzalliklari misollar asosida ko'rib chiqilgan. Tajriba va kuzatuvlarga tayangan holda interaktiv metodlarning boshlang'ich ta'limdagi dolzarbligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, matematika, interaktiv usullar, dars samaradorligi, o'quvchi faolligi, didaktik o'yinlar, psixologik yondashuv, pedagogik texnologiya.

Kirish

Bugungi globallashuv davrida ta'lim jarayoniga qo'yilayotgan talablar kundankunga oshib bormoqda. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichida bilimlarning asoslari qo'yilishi, o'quvchilarning fikrlash ko'nikmalari shakllanishi bois bu davrda qo'llaniladigan o'quv metodlari va yondashuvlar katta ahamiyatga ega. Matematika fani esa boshlang'ich sinflarda asosiy fanlardan biri bo'lib, u mantiqiy fikrlash, aniq tahlil qilish, muammoli vaziyatlarni yechish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu nuqtayi nazardan, dars jarayonida interaktiv metodlardan foydalanish matematika fanining mazmunini chuqurroq anglash, o'quvchilarda qiziqish uyg'otish va ularning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishda muhim vositadir.

Asosiy qism

1. INTERAKTIV USULLARNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Interaktiv ta'lim — bu o'quvchi va o'qituvchining faol muloqoti asosida tashkil etilgan ta'limdir. Bunda o'quvchilar darsda passiv eshituvchi emas, balki faol ishtirokchi sifatida qatnashadi. Konstruktiv yondashuv asosida qurilgan interaktiv metodlar bilimni o'zlashtirishda o'quvchi tajribasiga, amaliyotga tayanadi. Lev Vygotskiyning ijtimoiy-rivojlanish nazariyasi, Jon Dyuning faoliyatga asoslangan yondashuvi interaktiv metodlarning nazariy poydevorini tashkil etadi.

2. BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHISINING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK XUSUSIYATLARI

Boshlang'ich sinif o'quvchilari ko'proq ko'rgazmali obrazlar orqali fikrlaydi, ularning e'tibor muddati qisqa, qiziqishi esa tez o'zgaradi. Shuning uchun matematika darslari vizual, amaliy va o'yin shakllarida tashkil etilishi zarur. Interaktiv metodlar aynan shu xususiyatlarga mos tushib, o'quvchilarda bilimga bo'lgan ishtiyoqni uyg'otadi, dars jarayonini faol va samarali qiladi.

3. MATEMATIKA DARSLARIDA QO'LLANILADIGAN INTERAKTIV METODLAR

Boshlang'ich sinif matematika darslarida quyidagi interaktiv metodlar eng samarali hisoblanadi:

- "Aqliy hujum" – O'quvchilarga muammo vaziyati beriladi, ular imkon qadar ko'p yechimlarni taklif qiladi.
- "Juftlikda ishlash" – Ikkita o'quvchi savollarni muhokama qiladi va umumiy yechim topadi.
- "Guruhli ish" – O'quvchilar kichik guruhlarda masalalarni birgalikda yechadi, bu ularning ijtimoiylashuvini ham ta'minlaydi.
- Didaktik o'yinlar – "Raqamli domino", "Top-to'rta", "Matematik auksion" kabi o'yinlar o'quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi.
- Axborot texnologiyalaridan foydalanish – Interaktiv doskalar, multimediali topshiriqlar orqali darsni jonlantirish mumkin.

4. AMALIY KUZATISHLAR VA NATIJALAR

Qator maktablarda olib borilgan tajribalar shuni ko'rsatdiki, interaktiv metodlar asosida o'tilgan matematika darslari:

- O'quvchilarning faolligini 30–40% ga oshirgan;
- Darsda qatnashish va savollarga javob berish ko'rsatkichlari keskin yaxshilangan;
- Mantiqiy fikrlash darajasi oshgan;
- Mustaqil ishlash, guruhda hamkorlik qilish ko'nikmalari shakllangan.

5. O'QITUVCHINING ROLI

O'qituvchi interaktiv metodlarni puxta rejalashtirishi, o'quvchilarning yosh xususiyatlariga moslab tanlashi kerak. Har bir dars oldidan metod tanlovi, darsda qo'llaniladigan resurslar, vaqti va kutilgan natijalar aniqlashtiriladi. O'qituvchi – muhit yaratuvchi va o'quvchining faolligini boshqaruvchi shaxs sifatida harakat qiladi.

Xulosa

Boshlang'ich ta'limda matematika darslarini interaktiv usullar asosida tashkil etish o'quvchilarda fan bo'yicha bilimlarni chuqur va barqaror o'zlashtirish, mantiqiy fikrlashni rivojlantirish, ijtimoiy muhitda faol ishtirok etish kabi muhim kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi. Interaktiv metodlardan oqilona foydalanish, ularni dars mazmuni va o'quvchilar darajasiga moslashtirish – zamonaviy

o'qituvchining eng muhim vazifasidir. Shunday ekan, ushbu yondashuvni boshlang'ich ta'lim amaliyotida keng qo'llash ta'lim sifati va samaradorligini oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Yoqubov A., Normurodova G. Boshlang'ich ta'lim metodikasi. – Toshkent: «Fan va texnologiya», 2020. – 212 b.
2. G'ofurov K., G'ulomov B. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: «O'zbekiston», 2019. – 188 b.
3. Rasulov M., Ortiqova G. Matematika o'qitish metodikasi. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2021. – 205 b.
4. Karimova R. Zamonaviy dars va interaktiv metodlar. – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2022. – 154 b.